

2025 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдөр

АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлогод жижиг, дунд бизнес эрхлэлтийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ, олон улсад өрсөлдөхүйц бичил, жижиг, дунд бизнес эрхлэх таатай орчин, нөхцөлийг бүрдүүлнэ зэрэг зорилтуудыг дэвшүүлсэн. Уг зорилтуудыг хэрэгжүүлэх хүрээнд “Хөрөнгө оруулалтыг бүрэн дэмжсэн, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлнэ”, “Олон улсад өрсөлдөх чадвартай бичил, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг хөгжүүлж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ”, “Цахим засаглалын технологийг бүх түвшинд бүрэн хэрэгжүүлж, авлига хүнд сурталгүй төрийн үйлчилгээг төлөвшүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн 3.3.2-т “бичил, жижиг, дунд бизнесийг дэмжих орчин бэхжиж, төлөвшинө”, 4.1.5-д “бизнесийн таатай орчныг бүрдүүлж, иргэдийн худалдан авах чадварыг дээшлүүлнэ” гэж заасан.

~~Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.2.1-д “Татвар, нийгмийн даатгалын шинэчлэл хийх”-ээр заасан бөгөөд энэ хүрээнд татварын орчныг олон улсын стандартад үе шаттайгаар нийцүүлж, цахим татварын тогтолцоог сайжруулах, бизнес эрхлэх эрх зүйн орчныг сайжруулах, бизнес эрхлэгчдийн татварын ачааллыг бууруулах, татварын дэмжлэгүүдийг оновчтой болгож, татварын орчныг сайжруулах, хариуцлагатай татвар төлөгчийг дэмжих зэрэг зорилтуудыг тус тус тусгасан нь хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.~~

1.2.Практик шаардлага

Татварын багц хуулийн шинэчлэлийн хүрээнд Татварын ерөнхий хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн төслүүдийг 2019 онд Улсын Их Хурлаас баталж, 2020 оноос

эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн. Энэхүү шинэчлэл нь жижиг, дунд бизнесийг дэмжих, татварын үйл ажиллагааг цахимжуулах, олон улсын татварын шинэлэг хандлага, зарчмуудыг дотоодын хууль тогтоомжид нэвтрүүлэх үндсэн зорилготой байсан.

Гэвч энэхүү шинэчлэлээс хойших зургаан жилийн хугацаанд геополитикийн тогтворгүй нөхцөл байдал үргэлжилж, худалдааны бодлогоос үүдэлтэй тодорхой бус байдал нэмэгдэх, голлох эдийн засгуудын өсөлт удаашрах, инфляцын түвшин өсөх, зээлийн хүү нэмэгдэх, гадаадын хөрөнгө оруулалт буурах зэрэг нийтлэг санхүүгийн хүндрэл, эрсдэлүүд дэлхийн нийгэм, эдийн засгийн төлөвт бий болсон.

Үүнтэй холбоотойгоор дэлхийн олон улс сүүлийн жилүүдэд жижиг, дунд бизнесийн өсөлт, өрсөлдөх чадварыг дэмжих татварын бодлогын арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж байна. Тухайлбал Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс, Канад Улс, Япон Улс зэрэг улс орнууд бизнес эрхлэгчдийн санхүүгийн дарамтыг бууруулах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих зорилгоор жижиг, дунд аж ахуйн нэгжүүдэд татварын таатай нөхцөлийг бүрдүүлж, тэдний татварын ачааллыг бууруулах бодлогын арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлсэн. Мөн Бүгд Найрамдах Сингапур Улс, Бүгд Найрамдах Казакстан Улс зэрэг улсууд гадаадын хөрөнгө оруулалт татах, бизнесийн орчныг сайжруулах, татварын орчныг татвар төлөгчдөд энгийн, ойлгомжтой болгоход чиглэсэн өөрчлөлтүүдийг хууль тогтоомждоо нэвтрүүлсэн байна. Эдгээр татварын бодлогын арга хэмжээнүүд нь илүүтэй жижиг, дунд аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжихэд чиглэсэн байх бөгөөд тэдгээрийн санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжихэд чухал үүрэг гүйцэтгэж байна.

Татварын хууль тогтоомжуудад шаардлагатай нэмэлт, өөрчлөлтүүдийг оруулах зорилгоор Сангийн яам, татвар, гаалийн байгууллага, Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхим болон Улсын Их Хурлын Тамгын газар хамтран улс орон даяар давхардсан тоогоор 11,000 гаруй татвар төлөгчийг хамруулсан 150 удаагийн уулзалт, хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, 176 мянга орчим саналыг хүлээн авсан. Хэлэлцүүлгийн явцад аж ахуйн нэгжүүдээс татвар ногдуулах орлогын босгыг нэмэгдүүлэх, шатлалыг өөрчлөх, жижиг, дунд аж ахуйн нэгжүүдэд чиглэсэн хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг нэмэгдүүлэх, холбогдох зардлуудыг хасагдах зардалд тооцох, тайлан гаргах хугацааг уян хатан болгох, хүний нөөцийг чадавхжуулах, үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, бизнес эрхлэхэд татварын орчныг илүү хялбар, энгийн, ойлгомжтой болгох зэрэг саналуудыг нийтлэг байдлаар ирүүлсэн.

Иймд урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичгүүдэд тусгагдсан бодлого, зорилтуудыг хэрэгжүүлэх, мөн уулзалт, хэлэлцүүлгийн үеэр аж ахуйн нэгжүүдээс ирүүлсэн үйл ажиллагаагаа тогтвортой явуулах, идэвхжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд татварын бодлогоор дэмжих, татварын илүү таатай, тогтвортой орчныг бүрдүүлэх болон бусад санал, шаардлагуудыг харгалзан Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах практик шаардлага үүсээд байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийн зорилго нь аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааны тогтвортой байдлыг дэмжих, бизнесийн идэвхжилийг нэмэгдүүлэх, өргөжих, томрох нөхцөлийг бүрдүүлэх, бичил, жижиг, дунд аж ахуйн нэгжүүдэд чиглэсэн татварын илүү хялбар, таатай орчныг бүрдүүлэх зэрэг татвар төлөгчдөөс ирүүлсэн нийтлэг саналуудыг тусгахад чиглэнэ. Үүнд:

- Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар ногдуулах босго, шатлалыг өөрчилнө;
- Жижиг, дунд аж ахуйн нэгжүүдийн татварын хөнгөлөлтийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх зорилгоор хөнгөлөлтийн босго дүнг өөрчилнө;
- Бичил, жижиг аж ахуйн нэгжүүдийн татварын орчныг сайжруулах зорилгоор хялбаршуулсан горимд хамрагдах босго дүнг нэмэгдүүлнэ;
- Аж ахуйн нэгжүүдийн хүний нөөцийн хөгжлийг дэмжих, ажлын байр нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор холбогдох зардлыг хасагдах зардалд тооцно;
- Татварын хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой татвар төлөгчдөд үүсдэг тодорхойгүй асуудлуудыг илүү энгийн, ойлгомжтой болгоно.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Монгол Улсын бизнесийн орчны олон улсын тавцанд өрсөлдөх чадвар сайжрах бөгөөд энэ нь эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, нийгмийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх суурь нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Түүнчлэн аж ахуйн нэгжүүд үйл ажиллагаагаа тогтвортой авч явах, өргөжүүлэн хөгжүүлэх, санхүүгийн чадавхаа бэхжүүлэх, бизнесийн идэвхээ нэмэгдүүлж дотоод, гадаад зах зээлд өрсөлдөх боломжийг нэмэгдүүлнэ.

Цаашид хиймэл оюун ухаан, их өгөгдөлд суурилсан шийдлүүдийг татварын удирдлагад нэвтрүүлэх замаар татвар төлөгчид шаардлагатай мэдээллийг шуурхай, хүртээмжтэй авах боломжтой болох бөгөөд татварын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг сайжруулж, зөрчлийг урьдчилан сэргийлэх нөхцөл бүрдэнэ. Энэ нь Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгж, хөрөнгө оруулагчдын тогтвортой хөгжилд эерэг нөлөө үзүүлнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн төслийн талаар

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай нийцүүлэн боловсруулна.